

De Kwak

Bert Roelofs

De Kwak (*Nycticorax nycticorax*) staat op de Rode Lijst 2017 in de categorie 'ernstig bedreigd', vanwege de nog steeds zeer geringe hoeveelheid broedende vogels in Nederland.

In inmiddels lang vervlogen tijden kwamen er in Nederland grote broedkolonies van de Kwak voor. Als gevolg van ontginning van uitgebreide moerasgebieden en de daarmee samenhangende toenemende verstoring, bleef er steeds minder geschikte leefruimte voor deze vogel over. Ook watervervuiling verminderde het voedselaanbod van vissen, amfibieën en insecten dikwijls ernstig. Eieren werden grootschalig geraapt. Naar verluidt was het omstreeks 1880 gedaan met de Kwak in Nederland. Begin 20ste eeuw mislukte een poging de Kwak te herintroduceren in het Naardermeer. De laatste 70 jaar worden er wel geregeld kleine groepjes broedvogels ontdekt. Maar het is onduidelijk of het volledig wilde dieren betrof of ontsnapte exemplaren uit herintroductieprogramma's in verschillende dierenparken. Volgens Sovon Vogelonderzoek Nederland broedden er in 2018 zo'n 20 tot 25 paren in Nederland. Buiten het broedseizoen tijdelijk aangevuld met 30 tot 50 mogelijk vooral Franse onvolwassen vogels, die noordwaarts trekken. Nederland bevindt zich aan de noordgrens van het verspreidingsgebied.

Deze zeer gedrongen en kleine reigerachtige is een echte globetrotter. Hij komt wereldwijd voor, behalve in Australië en op Antarctica. In onze streken treffen we alleen de nominaat *Nycticorax nycticorax* aan. De Engelse naam 'Black-crowned Night Heron' benoemt twee kenmerkende elementen: de zwarte kruin, (ook al vind ik die eerder blauwachtig) en het feit dat deze soort vooral 's nachts foerageert. Overdag vertoeven ze dus graag in meer gesloten habitats, waar ze zich overdag verdukt kunnen terugtrekken. Tijdens

Kwak | Bert Roelofs

een vakantie in zuid Frankrijk ontdekte ik jaren geleden een plasje, waar een groep van ongeveer tien Kwakken laat in de avond stond. Tegen schemer zag ik ze in kleine (familie?) groepjes wegvliegen. De volgende morgen stond ik er bij het eerste licht en trof er een paar aan om het plasje en de rest zat al poetsend in een aantal bomen. Voor een uur of zeven hadden alle Kwakken zich in het gebladerte van de bomen teruggetrokken en waren ze volstrekt onzichtbaar voor de rest van de dag.

Als ik de Kwak wil fotograferen, dan is een bezoek aan dierentuinen in Amsterdam, Rotterdam en Alphen het simpelste plan. Ze broeden daar regelmatig samen in een kolonie met Blauwe Reigers en Ooievaars in de bomen. Ze pikken dan lekker een visje of kuikentje mee als de pelikanen en ibissen worden gevoerd. Of ze dan ook 's nachts evengoed nog gaan foerageren in omliggende gebieden weet ik niet. In de vrije natuur heb ik in Nederland nog nooit een Kwak kunnen vinden. Tijdens buitenlandse reizen heb ik dat vaak wel anders mee gemaakt. Vooral in waterrijke gebieden in Zuid- en Oost-Europa trof ik met regelmaat Kwakken, gewoon foeragerend op klaarlichte dag, en verrassenderwijze verre van schuw.

De Kwakken rond dierentuinen weten zich inmiddels verzekerd van hun dagelijkse voedsel. Het jaar rond, dus deze vogels vertonen niet de gebruikelijke trek, die vogels elders in Europa wel vertonen. Trekkende vogels, soms al vanaf juni en met een piek vanaf begin augustus, vliegen naar gebieden ten zuiden van de Sahara, om vanaf maart weer terug te keren naar Europa.

Referenties

- <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/Kwak#Bescherming>
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Kwak_\(vogel\)#Leefwijze](https://nl.wikipedia.org/wiki/Kwak_(vogel)#Leefwijze)
- <https://www.vogelvisie.nl/soort/Kwak.php>
- <https://www.sovon.nl/nl/soort/1040>

Noot redactie

Als het allemaal gelukt is met het verkrijgen van kleurringen e.d. zijn de Kwakken in de 'vrije' kolonie in Artis dit jaar geringd. Daardoor wordt het overzichtelijker of er in ons werkgebied 'echte' wilde Kwakken worden gezien of dat het vrijvliegende vogels uit Artis betreft [RM].

Kwak | Bert Roelofs

Kwakken kolonie | Bert Roelofs

